

Katarzyna Bilewska

Naruszenie dóbr osobistych w uchwale walnego zgromadzenia dotyczącej absolutorium

---

Palestra 51/7-8(583-584), 283-286

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prawo handlowe

NARUSZENIE DÓBR OSOBISTYCH W UCHWALE WALNEGO ZGROMADZENIA DOTYCZĄCEJ ABSOLUTORIUM

Naruszenie dobra osobistego może nastąpić w każdy sposób¹, także przez określonej treści uchwałę organu osoby prawnej, w szczególności spółki kapitałowej. Do kwestii tej odniósł się Sąd Najwyższy, który rozważając legitymację czynną do zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia o nieudzieleniu absolutorium członkowi organu spółki, stanął na stanowisku, iż uchwała w tym przedmiocie niewątpliwie dotyka materii dóbr osobistych², a roszczenie o udzielenie ochrony na podstawie art. 23 i 24 k.c. – z pominięciem trybu kwestionowania uchwały na podstawie przepisów k.s.h. – byłoby obejściem przepisów o zaskarżeniu uchwał walnego zgromadzenia spółki akcyjnej³.

1. Działanie walnego zgromadzenia spółki akcyjnej, jako jej organu, jest – zgodnie z teorią organów – działaniem samej spółki (art. 38 k.c.). Wszelkie czynności prawne oraz inne działania prawne właściwego organu stanowią bowiem działanie osoby prawnej, a delikty organów uważane są za delikty osoby prawnej⁴. Kolegialność walnego zgromadzenia determinuje podejmowanie przezeń decyzji w formie uchwał, kwalifikowanych jako czynności prawne⁵. Czynności te mogą być źródłem

---

¹ Por. wyrok SN z 9 października 2002 r., IV CKN 1402/00, LEX nr 78364.

² Zob. wyrok SN z 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, OSP 2006, nr 5, poz. 53 z glosą S. Sołtyśniskiego, oraz wyrok SN z 25 listopada 2004 r., III CK 592/03 (niepubl.).

³ Zob. wyrok SN z 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, OSP 2006, nr 5, poz. 53.

⁴ E. Gniewek (w:) E. Gniewek (red.), *Kodeks cywilny, Komentarz*, Warszawa 2006, s. 87.

⁵ Charakter prawny uchwał organów kolegialnych spółek jest sporny, zob. E. Marszałkowska-Krześ, *Uchwały zgromadzeń w spółkach kapitałowych*, Warszawa 2000, s. 13 i n. oraz cytowane tam piśmiennictwo.

naruszenia dóbr osobistych osób trzecich, w szczególności zaś członków innych organów spółki – zarządu i rady nadzorczej. Ich funkcjonowanie jest bowiem okresowo oceniane przez walne zgromadzenie, przede wszystkim w procesie udzielania absolutorium (art. 393 pkt 1 k.s.h., art. 395 § 2 pkt 3 k.s.h.). Należy w konsekwencji przyjąć, iż naruszenie dobra osobistego w uchwale walnego zgromadzenia jest działaniem samej spółki, i ona będzie ewentualnie legitymowana biernie w wypadku sądowego dochodzenia ochrony w tym zakresie. Przyjmuje się, iż działanie w imieniu i za jednostkę organizacyjną nie wyklucza pociągnięcia do odpowiedzialności także jej reprezentanta⁶. W wypadku decyzji dotyczącej absolutorium do powzięcia aktu woli organu dochodzi jednak kolegalnie – w szczególnym trybie uchwały, nadto podejmowanej w głosowaniu tajnym⁷, co zdaje się wykluczać personalizowanie odpowiedzialności w zakresie naruszenia dobra osobistego⁸.

2. W uchwale dotyczącej absolutorium akcjonariusze wyrażają swoją aprobatę lub niezadowolenie z pracy organu zarządzającego lub nadzorczego i jego poszczególnych członków⁹. Udzielenie absolutorium jest jednoznaczne z uznaniem czynności członków organów za prawidłowe, natomiast odmowa jego udzielenia oznacza ocenę działań jako nieprawidłowych i ich niezatwierdzenie¹⁰. Decyzja w tej kwestii jest podejmowana przede wszystkim w oparciu o składane corocznie dokumenty – sprawozdanie finansowe, sprawozdanie z działalności spółki, opinię i raport biegłego rewidenta, sprawozdanie rady nadzorczej z badania wyżej wymienionych sprawozdań, sprawozdanie rady nadzorczej z własnej działalności. Przy założeniu prawidłowości i rzetelności, ich treść determinuje w znacznym stopniu decyzję walnego zgromadzenia w przedmiocie udzielenia absolutorium, która co prawda nie jest dowolna, ale jest uznaniowa¹¹. Powinno się w niej znaleźć stosowne uzasadnienie, wskazujące na motywy określonego rozstrzygnięcia, zwłaszcza jeżeli jest ono

⁶ Tak wyrok SN z 6 grudnia 1972 r., I PR 352/72, OSNC 1973, nr 6, poz. 115; wyrok SN z 28 listopada 1980 r., IV CR 475/80, OSNC 1981, nr 9, poz. 170, a także S. Dmowski, S. Rudnicki, *Komentarz do Kodeksu cywilnego, Księga pierwsza, Część ogólna*, Warszawa 2003, s. 104; zob. też J. Kosik, *Naruszenie dobra osobistego wskutek działania jednostki organizacyjnej* (w:) E. Łętowska, B. Kordasiewicz (red.), *Prace z prawa cywilnego*, Ossolineum 1985, s. 33.

⁷ M. Romanowski, *Absolutorium w spółce kapitałowej*, PPH 2002, nr 1, s. 24; J. Szwaia (w:) S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaia, *Kodeks spółek handlowych, Tom III, Komentarz do artykułów 301–458*, Warszawa 2003, s. 764; W. Popiołek (w:) J. A. Strzępka (red.), E. Zielińska, W. Popiołek, P. Piniór, H. Urbańczyk, *Kodeks spółek handlowych, Komentarz, Orzecznictwo*, Warszawa 2003, s. 1160.

⁸ J. Kosik, *Naruszenie...*, s. 37–38 jest jednak zdania, iż możliwe jest wystąpienie pokrzywdzonego także przeciwko członkowi organu kolegalnego, pod warunkiem jednakże ustalenia jego roli i opinii w przedmiocie podjęcia kolektywnej decyzji naruszającej dobra osobiste. Tajność głosowania, moim zdaniem, *a priori* wyklucza jednak taką możliwość.

⁹ M. Engeleit, *Wirtualne walne zgromadzenie, Wpływ Internetu na prawo spółki akcyjnej*, Warszawa 2005, s. 49.

¹⁰ M. Romanowski, *Znaczenie prawne absolutorium w spółce kapitałowej*, PPH 2002, nr 4, s. 9.

¹¹ M. Romanowski, *Absolutorium...*, s. 26.

negatywne dla członków organów¹². Tutaj, jak się wydaje, otwiera się właśnie możliwość naruszenia dóbr osobistych uczestników władz spółki kapitałowej, takich w szczególności jak: cześć, dobre imię, dobra sława. Są to bowiem pojęcia dotyczące wszystkich dziedzin życia, a ich naruszenie może nastąpić także przez zarzucenie niewłaściwego postępowania, mogącego narazić na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lub innej działalności¹³. Jeżeli zarzut jest nieuzasadniony w świetle okoliczności faktycznych, czyli np. uchwała o nieudzielaniu absolutorium została podjęta dyskrejonalnie, z pominięciem oczywistych faktów lub wbrew takim faktom, wynikającym z dokumentów rocznych, a nadto towarzyszy jej niekoherentne uzasadnienie, istnieje podstawa do przyjęcia, iż doszło do naruszenia dóbr osobistych członka organu poprzez negatywne skwitowanie jego działalności.

3. W wypadku naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego osoba pokrzywdzona może skorzystać z wynikających z art. 24 k.c. powodztw o ustalenie, zaniechanie naruszeń, usunięcie skutków naruszenia, zadośćuczynienie pieniężne lub zapłatę na cel społeczny. Te środki ochrony przysługują przeciwko wszelkim działaniom osób trzecich, które stanowią zagrożenie lub naruszają dobra osobiste¹⁴. W związku z treścią art. 23 *in fine* k.c. należy bowiem uznać, iż uprawniony dysponuje nimi zawsze i nie mogą być one wyłączone przez ewentualne regulacje szczególne. Dopuszczalny jest bowiem zbieg umożliwiający osobie zainteresowanej wybór kumulatywnego lub alternatywnego stosowania środka ochrony, a możliwość uzyskania jej na innej podstawie niż k.c. nie może sama przez się stanowić przyczyny odmowy udzielenia ochrony na podstawie art. 23 i 24 k.c. Odmowa taka jest bowiem możliwa, tylko gdy albo w ogóle nie doszło do naruszenia, albo też przesłanki art. 24 k.c. nie zostały spełnione¹⁵.

4. Sąd nie może zatem odmówić ochrony na podstawie art. 23 i 24 k.c. tylko dlatego, że dobro osobiste zagrożone lub naruszone cudzym działaniem chronią także inne przepisy, ponieważ one wzajemnie sobie nie uchybiają¹⁶. *Prima facie* w sprzeczności z taką wykładnią pozostaje wskazana już teza Sądu Najwyższego, iż obejściem art. 425 k.s.h. jest kwestionowanie uchwał walnego zgromadzenia spółki akcyjnej na podstawie art. 23 i 24 k.c. i żądanie w jego ramach usuwania skutków dokonanego uchwałą naruszenia przez nakazanie w wyroku zmiany lub uchylenia uchwały¹⁷. Nie

¹² M. Romanowski, *Absolutorium...*, s. 26.

¹³ Wyrok SN z 29 października 1971 r., II CR 455/71, OSNCP 1972, nr 4, poz. 77; wyrok SN z 8 października 1987 r., II CR 269/87, OSNCP 1989, nr 4, poz. 66; wyrok SN z 9 października 2002 r., IV CKN 1402/00, LEX nr 78364; wyrok SN z 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, OSP 2006, nr 5, poz. 53; wyrok SN z 25 listopada 2004 r., III CK 592/03 (niepubl.).

¹⁴ A. Kubiak-Cyrul, *Dobra osobiste osób prawnych*, Zakamycze 2005, s. 225.

¹⁵ S. Dmowski, S. Rudnicki, *Komentarz...*, s. 99. Stanowisko to zostało także potwierdzone w judykaturze, zob. np. postanowienie SN z 16 marca 2000 r., I PKN 673/99, OSNP 2001, nr 15, poz. 491.

¹⁶ Zob. A. Wypiórkiewicz (w:) H. Ciepla, B. Czech, S. Dąbrowski i in., *Kodeks cywilny, Praktyczny komentarz z orzecnictwem, Tom I, art. 1–352*, Warszawa 2005, s. 60.

¹⁷ Zob. wyrok SN z 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, OSP 2006, nr 5, poz. 53.

wydaje się jednak, aby argumentacja Sądu Najwyższego zmierzała do wykluczenia roszczeń służących ochronie dóbr osobistych opartych na art. 24 k.c. i dopuszczenia jako środka ochrony wyłącznie powództwa z art. 425 k.s.h. Krąg osób, które są legitymowane do jego wytoczenia, jest bowiem ściśle oznaczony (art. 425 k.s.h. w zw. z art. 422 § 2 k.s.h.). Należą do niego co prawda członkowie zarządu i rady nadzorczej, którym udziela się absolutorium, ale ich legitymacja nie budzi wątpliwości, tylko o ile sprawują swoje funkcje w momencie wniesienia pozwu. Legitymacja byłych członków tych organów wywołuje natomiast kontrowersje prowadzące do sprzecznych wypowiedzi w orzecznictwie¹⁸, a przecież to oni przede wszystkim mogą być dotknięci skutkami uchwały o nieudzielaniu absolutorium. Koncepcja ochrony dobra osobistego tylko za pośrednictwem art. 425 k.s.h. nie spełniałaby zatem oczekiwań ze względów podmiotowych. **Stąd, jak się wydaje, twierdzenie SN, iż art. 23–24 k.c. nie mogłyby stanowić samoistnej podstawy ochrony, nie odnosi się do wszystkich wypadków jej udzielenia przy naruszeniu dobra osobistego uchwałą walnego zgromadzenia, a tylko do tych, w których osoba formułująca roszczenie o usunięcie skutków naruszenia żąda uchylecia lub zmiany uchwały**¹⁹. Możliwe jest w konsekwencji sformułowanie wszelkich roszczeń, ale bez ingerowania w treść uchwał²⁰. K.s.h. bowiem nie tylko ściśle określa podstawy zaskarżenia uchwał i krąg podmiotów legitymowanych, ale także terminy do wniesienia powództwa o uchylene lub unieważnienie (art. 422–425 k.s.h.). Należy zatem przyjąć, iż każda osoba, której dobra osobiste zostały naruszone uchwałą walnego zgromadzenia, może skorzystać z art. 24 k.c., natomiast jeżeli jest ona jednocześnie osobą legitymowaną czynnie do zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia, może nadto wytoczyć powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały, wskazując na jej sprzeczność z prawem na skutek naruszenia dóbr osobistych²¹. Uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej, z uwagi na ich znaczenie wewnętrzne, a nade wszystko w relacjach spółki z innymi uczestnikami obrotu prawnego, nie mogą być poddawane nieograniczonej procedurze kwestionowania.

Katarzyna Bilewska

¹⁸ Zob. rozstrzygnięcia SN odmawiające legitymacji czynnej do zaskarżania uchwał byłym członkom organów: wyrok SN z 11 stycznia 2002 r., IV CKN 1503/00, OSNC 2002, nr 11, poz. 136; wyrok SN z 17 lutego 2004 r., III CZP 116/03, OSNC 2005, nr 5, poz. 78; oraz przyznające im taką legitymację: wyrok SN z 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, OSP 2006, nr 5, poz. 53; wyrok SN z 25 listopada 2004 r., III CK 592/03 (niepubl.).

¹⁹ Odmienne, jak się wydaje, interpretuje stanowisko SN S. Sotysiński, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, OSP 2006, nr 5, poz. 53, s. 252.*

²⁰ Tak SN w wyroku z 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, OSP 2006, nr 5, poz. 53, powołując się na utrwalone stanowisko orzecznictwa w tym zakresie.

²¹ Por. też wyrok SN z 23 marca 1972 r., I CR 746/71, OSNCP 1973, nr 4, poz. 56 dotyczący kwestionowania uchwał w prawie spółdzielczym.